

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Εκλογή ευρωβουλευτών, διευκόλυνση εκλογέων μέσω επιστολικής ψήφου, εκκαθάριση εκλογικών καταλόγων και λοιπές διατάξεις του Υπουργείου Εσωτερικών»

I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Το υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο, όπως το επεξεργάστηκε η Διαρκής Επιτροπή Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, διαρθρώνεται σε τρία Μέρη, και εξήντα (60) άρθρα, συμπεριλαμβανομένου του ακροτελεύτιου άρθρου που ορίζει τον χρόνο έναρξης ισχύος των διατάξεων του νόμου.

Το Μέρος Α΄ (άρθρα 1-37), υπό τον τίτλο «Εκλογή Ευρωβουλευτών, διευκόλυνση ψήφου εκλογέων και εκκαθάριση εκλογικών καταλόγων», αποτελείται από έξι (6) κεφάλαια (Α΄ -ΣΤ΄).

Στο Κεφάλαιο Α΄ (άρθρα 1-2), υπό τον τίτλο «Σκοπός-Αντικείμενο», ορίζεται ο σκοπός (άρθρο 1) και το αντικείμενο (άρθρο 2) του νομοσχεδίου.

Στο Κεφάλαιο Β΄ (άρθρα 3-5), υπό τον τίτλο «Παρεμβάσεις στη διαδικασία εκλογής μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου-Τροποποιήσεις ν. 4255/2014», ρυθμίζονται, μεταξύ άλλων, ζητήματα που αφορούν κωλύματα εκλογιμότητας και ασυμβίβαστα των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (άρθρο 3), την υποβολή πρότασης υποψηφίων, την κατάρτιση και την ανακήρυξη των συνδυασμών, την εφαρμογή των προϋποθέσεων κατάρτισης συνδυασμών όπως ορίζονται στο άρθρο 32 του π.δ. 26/2012, την κατάργηση της εφαρμογής της ρύθμισης της παραγράφου 7 του άρθρου 34 του π.δ. 26/2012

ως προς την υποβολή υποψηφιότητας μεμονωμένου υποψηφίου (άρθρο 4), και την κατανομή των εδρών (άρθρο 5).

Στο Κεφάλαιο Γ' (άρθρα 6-28), υπό τον τίτλο «Άσκηση εκλογικού δικαιώματος με επιστολική ψήφου», ρυθμίζονται, μεταξύ άλλων, ζητήματα που αφορούν το πεδίο εφαρμογής των ρυθμίσεων περί επιστολικής ψήφου (άρθρο 6) τους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους (άρθρο 7), την ειδική εφαρμογή εγγραφής σε αυτούς (άρθρο 8), την ενημέρωση των βασικών εκλογικών καταλόγων (άρθρο 9), τα Εκλογικά Τμήματα Διαλογής Ψηφοδελτίων Επιστολικής Ψήφου (άρθρο 10), την αποστολή και το περιεχόμενο των ειδικών φακέλων ψηφοφορίας (άρθρα 11-12), τη διαδικασία ψηφοφορίας (άρθρο 13), την παραλαβή των φακέλων επιστροφής επιστολικής ψήφου (άρθρο 14), τις Επιτροπές Συλλογής Επιστολικής Ψήφου (άρθρο 15), τις Εφορευτικές Επιτροπές Διαλογής Επιστολικής Ψήφου (άρθρο 16), τους αντιπροσώπους των κομμάτων (άρθρο 17), τον ορισμό Γενικού Εφόρου (άρθρο 18), την αποζημίωση του Γενικού Εφόρου και των μελών των Επιτροπών (άρθρο 19), τη σφραγίδα των Επιτροπών και του Γενικού Εφόρου (άρθρο 20), τη διαδικασία αποπεράτωσης συλλογής και αποσφράγισης των φακέλων επιστροφής επιστολικής ψήφου (άρθρα 21-22), το άνοιγμα της κάλπης (άρθρο 23), τα άκυρα ψηφοδέλτια (άρθρο 24), τη διαλογή των ψήφων (άρθρο 25), την υποβολή ενστάσεων (άρθρο 26), τη συγκέντρωση των αποτελεσμάτων (άρθρο 27), και τις αναγκαίες προσαρμογές στις ρυθμίσεις του ν. 4023/2011 ως προς τη διεύρεση εθνικού δημοψηφίσματος (άρθρο 28).

Με το Κεφάλαιο Δ' (άρθρο 29), υπό τον τίτλο «Εκκαθάριση εκλογικών καταλόγων», προβλέπεται, υπό προϋποθέσεις, η διαγραφή εκλογέων από τους εκλογικούς καταλόγους.

Με το Κεφάλαιο Ε' (άρθρα 30-35), υπό τον τίτλο «Διευκόλυνση άσκησης εκλογικού δικαιώματος ατόμων με αναπηρία – θέματα απαγόρευσης προεκλογικών δραστηριοτήτων – απαλλαγή κρατήσεων αποζημιώσεων μελών εφορευτικής επιτροπής – διορισμός δικαστικών αντιπροσώπων Δικαστικού Σώματος Ενόπλων Δυνάμεων», εισάγονται ρυθμίσεις σχετικά με την υποστήριξη αντιπροσώπων της δικαστικής αρχής με αναπηρία με δύο γραμματείς (άρθρο 30), τον κατά προτεραιότητα ορισμό εκλογικών τμημάτων, χώρων που είναι προσβάσιμοι από άτομα με αναπηρία και την τήρηση μητρώου καταστημάτων ψηφοφορίας και εκλογικών τμημάτων (άρθρο 31), τη διευκόλυνση των ατόμων με αναπηρία στην παρακολούθηση του προεκλογικού διαλόγου (άρθρο 32), την εισαγωγή εξουσιοδοτικής διάταξης που αφορά σε θέματα δημόσιας τάξης κατά τις εκδηλώσεις έκφρασης της λαϊκής ετυμηγο-

ρίας (άρθρο 33), την καταβολή αποζημίωσης στα μέλη της εφορευτικής επιτροπής και την απαλλαγή της από φόρο, εισφορές ή κρατήσεις (άρθρο 34), και τη δυνατότητα διορισμού δικαστικών λειτουργών του Δικαστικού Σώματος των Ενόπλων Δυνάμεων ως αντιπροσώπων της δικαστικής αρχής (άρθρο 35).

Με το Κεφάλαιο ΣΤ΄ (άρθρα 36-37), υπό τον τίτλο «Εξουσιοδοτικές, τελικές, μεταβατικές και καταργούμενες διατάξεις», τίθενται οι εξουσιοδοτικές (άρθρο 36), και οι τελικές, μεταβατικές και καταργούμενες διατάξεις του Μέρους Α΄ του νομοσχεδίου (άρθρο 37).

Με το Μέρος Β΄ (άρθρα 38-59), υπό τον τίτλο «Άλλες επείγουσες διατάξεις», ορίζεται ο σκοπός (άρθρο 38), και το αντικείμενο (άρθρο 39) του Μέρους Β΄ του νομοσχεδίου. Στη συνέχεια, εισάγεται μεταβατική ρύθμιση σχετικά με τη διαδικασία μετάταξης υπαλλήλων στον κλάδο ΠΕ επιτελικών στελεχών (άρθρο 40), καθώς και ρυθμίσεις ως προς τη διαδικασία αξιολόγησης των στελεχών της δημόσιας διοίκησης (άρθρο 41), τη δομή του πανελληνίου γραπτού διαγωνισμού του Ανώτατου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού (Α.Σ.Ε.Π.) (άρθρο 42), και το περιεχόμενο της προκήρυξης του (άρθρο 43), την προθεσμία για την άσκηση αίτησης θεραπείας του υποψηφίου κατά του πίνακα κατάταξης (άρθρο 44), τις προϋποθέσεις, για τους κατόχους διδακτορικού διπλώματος, προσαύξησης της βαθμολογίας τους σε γραπτό διαγωνισμό και, αντίστοιχα, τις προϋποθέσεις βαθμολόγησης του συγκεκριμένου τίτλου σπουδών κατά την επιλογή προσωπικού με σειρά προτεραιότητας (άρθρο 45). Περαιτέρω, ορίζεται η κατά παρέκκλιση διαδικασία μετάταξης αποσπασμένου προσωπικού στο Α.Σ.Ε.Π. σε κενές οργανικές θέσεις της Γραμματείας του (άρθρο 46), ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με την αναπλήρωση του Προέδρου του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (άρθρο 47), τη μεταβίβαση των αρμοδιοτήτων του ή του δικαιώματος υπογραφής του (άρθρο 48), την καταβολή επιδόματος θέσης ευθύνης στους Συμβούλους Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού (άρθρο 49), και τον βαθμό και τις απολαβές των Γραμματέων των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων (άρθρο 50). Επίσης, ορίζονται εκ νέου ζητήματα σχετικά με την οργάνωση και τη στελέχωση του Γραφείου των Γραμματέων των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων (άρθρο 51), τα έξοδα παράστασης του Προέδρου, των Αντιπροέδρων, του Γενικού Γραμματέα και του Ταμία της Ένωσης Περιφερειών Ελλάδας (άρθρο 52), τα έξοδα παράστασης του Προέδρου των Αντιπροέδρων και του Γενικού Γραμματέα της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (άρθρο 53), την εκλογή Αντιπροέδρου δημοτικής επιτροπής (άρθρο 54), την αναπλήρωση του Προέδρου της Δημοτικής Επιτροπής και τον τρόπο συνεδρίασης της

Επιτροπής (άρθρο 55), και προβλέπεται, υπό προϋποθέσεις, σε δήμους που έχουν κηρυχθεί σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας, η δυνατότητα απαλλαγής μισθωμάτων ενοικιαζόμενων αγροτεμαχίων ιδιοκτησίας δήμων (άρθρο 56). Τέλος, εισάγονται διατάξεις σχετικά με τη μεταφορά μαθητών δημόσιων σχολείων (άρθρο 57), την Ειδική Επιτροπή Παρακολούθησης της εφαρμογής της νομοθεσίας για την ευζωία των ζώων συντροφιάς (άρθρο 58), καθώς και μεταβατική διάταξη για την πλήρη λειτουργία του Εθνικού Μητρώου Ζώων Συντροφιάς (άρθρο 59).

Με το Μέρος Γ΄ (άρθρο 60), υπό τον τίτλο «Εναρξη ισχύος», ορίζεται η έναρξη ισχύος του νόμου.

II. Γενικές Παρατηρήσεις

A. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 2 και 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ), «απαρτίζεται από αντιπροσώπους των πολιτών της Ένωσης. Ο αριθμός τους δεν υπερβαίνει τους επτακόσιους πενήντα συν τον πρόεδρο. Η εκπροσώπηση των πολιτών είναι αναλογική κατά φθίνουσα τάξη, με ελάχιστο όριο έξι μελών ανά κράτος μέλος (...)», τα δε μέλη του «εκλέγονται για πέντε έτη με άμεση, καθολική, ελεύθερη και μυστική ψηφοφορία» (ΕΕ C 83 της 30ής.3.2010, σ. 22-23). Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 223 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), «[τ]ο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καταρτίζει σχέδιο για τη θέσπιση των αναγκαίων διατάξεων με στόχο την εκλογή των μελών του με άμεση και καθολική ψηφοφορία κατά ενιαία διαδικασία σε όλα τα κράτη μέλη ή σύμφωνα με κοινές αρχές όλων των κρατών μελών. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία και μετά από την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το οποίο αποφασίζει με την πλειοψηφία των μελών που το απαρτίζουν, θεσπίζει τις αναγκαίες διατάξεις. Οι διατάξεις αυτές τίθενται σε ισχύ μετά την έγκρισή τους από τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς κανόνες τους» (ΕΕ C 202 της 7ης.6.2016, σ. 149).

Το ειδικότερο ρυθμιστικό πλαίσιο περί της εκλογής των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ορίζεται στην Πράξη του Συμβουλίου «περί εκλογής των αντιπροσώπων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με άμεση και καθολική ψηφοφορία», που προσαρτήθηκε στην απόφαση 76/787/ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, ΕΥΡΑΤΟΜ της 20ής Σεπτεμβρίου 1976 (ΕΕ, L 278, 08.10.1976, σ. 1-12). Η ανωτέρω Πράξη τροποποιήθηκε με τις αποφάσεις 2002/772/ΕΚ και 2018/994/ΕΕ του Συμβουλίου και κυρώθηκε στη χώρα μας με τους ν. 945/1979, 3216/2003 και 4573/2018. Προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοι-

νοβουλίου εκλέγονται «με αναλογικό σύστημα, βάσει ψηφοδελτίων συνδυασμών ή ενιαίου ψηφοδελτίου» (άρθρο 1 παρ. 1), οι εκλογές διεξάγονται «με άμεση, καθολική, ελεύθερη και μυστική ψηφοφορία» (άρθρο 1 παρ. 3), τα κράτη μέλη «μπορούν να θεσπίζουν κατώτατο όριο για την κατανομή εδρών», το οποίο «δεν μπορεί να υπερβαίνει, σε εθνικό επίπεδο, το 5% των εκπεφρασμένων ψήφων» (άρθρο 3 παρ. 1). Ορίζει, επίσης, ότι τα κράτη μέλη «μπορούν να προβλέπουν τη δυνατότητα για ψηφοφορία εκ των προτέρων, δι' αλληλογραφίας, αλλά και με ηλεκτρονικά και διαδικτυακά μέσα, στις εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Στην περίπτωση αυτή, θεσπίζουν μέτρα επαρκή ώστε να διασφαλίζονται ιδίως η αξιοπιστία του αποτελέσματος, ο μυστικός χαρακτήρας της ψηφοφορίας και η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σύμφωνα με το ισχύον δίκαιο της Ένωσης» (άρθρο 4α). Τέλος, ορίζεται ότι η εκλογική διαδικασία διέπεται από τις εθνικές διατάξεις κάθε κράτους μέλους «υπό την επιφύλαξη των διατάξεων της παρούσας πράξης» (άρθρο 7).

Περαιτέρω, διά της Οδηγίας 93/109/EK, η οποία τροποποιήθηκε από την Οδηγία 2013/1/EE, ρυθμίστηκαν οι προϋποθέσεις άσκησης του δικαιώματος του εκλέγειν και εκλέγεσθαι από τους πολίτες της Ένωσης που κατοικούν σε ένα κράτος μέλος του οποίου δεν είναι υπήκοοι. Οι ανωτέρω Οδηγίες ενσωματώθηκαν στη χώρας μας με τους ν. 2196/1994 και 4244/2014, αντίστοιχα.

Στην εσωτερική έννομη τάξη, τα σχετικά με την εκλογή των αντιπροσώπων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ρύθμιζε κατ' αρχάς ο ν. 1180/1981 «Περί εκλογής Ευρωβουλευτών και λοιπών διατάξεων», όπως τροποποιήθηκε από τους ν. 1427/1984 και 2196/1994. Ο ν. 1180/1981 καταργήθηκε από τον ν. 4255/2014 «Εκλογή μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και άλλες διατάξεις», διατάξεις του οποίου τροποποιούνται με το Κεφάλαιο Β' του Μέρους Α' του υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχεδίου.

Β. Η επιστολική ψήφος αναφέρεται στην παράγραφο 4 του άρθρου 51 του Συντάγματος, όπως διαμορφώθηκε κατά την αναθεώρηση του 2001. Συγκεκριμένα, ορίζεται ότι «[ο]ι βουλευτικές εκλογές διενεργούνται ταυτόχρονα σε ολόκληρη την Επικράτεια. Νόμος που ψηφίζεται με την πλειοψηφία των δύο τρίτων του όλου αριθμού των βουλευτών μπορεί να ορίζει τα σχετικά με την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος από τους εκλογείς που βρίσκονται έξω από την Επικράτεια. Ως προς τους εκλογείς αυτούς η αρχή της ταυτόχρονης διενέργειας των εκλογών δεν κωλύει την άσκηση του εκλογικού τους δικαιώματος με επιστολική ψήφο ή άλλο πρόσφορο μέσο, εφόσον η

καταμέτρηση και η ανακοίνωση των αποτελεσμάτων διενεργείται όποτε αυτό γίνεται και σε ολόκληρη την Επικράτεια».

Η άσκηση του δικαιώματος των εκτός της Επικράτειας εκλογέων ρυθμίσθηκε, το πρώτον, με τον ν. 4648/2019 (βλ. Έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας επί του νομοσχεδίου «Διευκόλυνση άσκησης εκλογικού δικαιώματος εκλογέων που βρίσκονται εκτός Ελληνικής Επικράτειας», ν. 4648/2019, και επί του νομοσχεδίου «Άρση περιορισμών για την εγγραφή στους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους εκλογέων εξωτερικού», ν. 5044/2023). Ο νομοθέτης δεν επέλεξε, ως τρόπο ψηφοφορίας, την επιστολική ψήφο, αλλά την άσκηση του δικαιώματος με αυτοπρόσωπη παρουσία σε εκλογικά τμήματα του εξωτερικού.

Ως προς τους τρόπους άσκησης του εκλογικού δικαιώματος στα δημοκρατικά κράτη, καταγράφονται, κατά βάση, τρεις τύποι: η επιστολική ψήφος, η ψηφοφορία δι' αντιπροσώπου και η ψηφοφορία στα προξενικά εκλογικά τμήματα (βλ., ενδεικτικά, Γ. Δρόσο, Το δικαίωμα ψήφου των εκτός Επικρατείας Ελλήνων εκλογέων, 1990, σ. 107-136). Ως προς του κινδύνους που ενδέχεται να εγκυμονεί τυχόν επιλογή της επιστολικής ή της ηλεκτρονικής ή της μηχανικής ψήφου, καθώς και τον τρόπο αντιμετώπισής τους, ώστε να διαφυλάσσεται το αδιάβλητο της διαδικασίας, βλ. Venice Commission, Code of Good Practice in Electoral Matters, Γνώμη υπ' αρ. 190/2002, CDL-AD 2002 (23), σ. 21-22.

Η ψηφοφορία με επιστολική ψήφο προβλέπεται ρητά, ως δυνατότητα, στην Πράξη του Συμβουλίου «περί εκλογής των αντιπροσώπων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με άμεση και καθολική ψηφοφορία», που προσαρτήθηκε στην απόφαση 76/787/ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, ΕΥΡΑΤΟΜ της 20ής Σεπτεμβρίου 1976 (ΕΕ, L 278, 08.10.1976, σ. 1-12). Συγκεκριμένα στο άρθρο 4α, το οποίο προτέθηκε με την απόφαση 2018/994/ΕΕ του Συμβουλίου που κυρώθηκε στη χώρα μας με τον ν. 4573/2018, ορίζεται ότι τα κράτη μέλη «μπορούν να προβλέπουν τη δυνατότητα για ψηφοφορία εκ των προτέρων, δι' αλληλογραφίας, αλλά και με ηλεκτρονικά και διαδικτυακά μέσα, στις εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Στην περίπτωση αυτή, θεσπίζουν μέτρα επαρκή ώστε να διασφαλίζονται ιδίως η αξιοπιστία του αποτελέσματος, ο μυστικός χαρακτήρας της ψηφοφορίας και η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σύμφωνα με το ισχύον δικαίο της Ένωσης».

Η επιστολική ψήφος, ως τρόπος άσκησης του εκλογικού δικαιώματος, εφαρμόζεται σε διάφορες χώρες είτε για όσους διαμένουν εκτός της Επικράτειας είτε και για τους διαμένοντες εντός αυτής. Εξ άλλου, υπάρχουν χώρες στις οποίες η δυνατότητα αφορά μόνο όσους αντιμετωπίζουν δυσχέ-

ρεια μετάβασης στο εκλογικό τους τμήμα (π.χ. Αυστρία, Ιρλανδία, Λιθουανία, Ολλανδία κ.λπ.), και άλλες στις οποίες η δυνατότητα αφορά όλους τους πολίτες (π.χ. Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Λουξεμβούργο κ.λπ. Βλ. σχετικά συγκριτικά στοιχεία σε <https://www.idea.int/news/special-voting-arrangements-svas-europe-country-postal-early-mobile-and-proxy-arrangements>).

Με το υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο προτείνεται η θεσμοθέτηση της δυνατότητας άσκησης του εκλογικού δικαιώματος με επιστολική ψήφο για όλους τους πολίτες, εντός και εκτός Επικράτειας, αποκλειστικά ως προς τις εκλογές για την ανάδειξη των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και ως προς τη διεξαγωγή εθνικού δημοψηφίσματος.

III. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί του άρθρου 3

Στην παράγραφο 4 ορίζεται ότι «[κ]άθε υποψήφιος - επί ποινή μη ανακήρυξης – επικυρώνει την αίτηση-δήλωση υποψηφιότητάς του, έως τη λήξη της προθεσμίας της παρ. 8 του παρόντος». Περαιτέρω στην παράγραφο 5 ορίζεται ότι «[ο] συνδυασμός δύναται να συμπληρωθεί ή να τροποποιηθεί έως την καταληκτική ημερομηνία της παρ. 8». Στην παράγραφο 8, όμως, τίθενται δύο διαφορετικές προθεσμίες, η πρώτη ως προς τις δηλώσεις υποψηφιότητας που «υποβάλλονται έως πενήντα (50) ημέρες πριν από την ημερομηνία διενέργειας των εκλογών», και η δεύτερη ως προς την ανακήρυξη των υποψηφίων που διενεργείται «[π]έντε (5) ημέρες μετά από την προθεσμία του πρώτου εδαφίου».

Υπό το φως των ανωτέρω, θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο να διευκρινισθεί στις παραγράφους 4 και 5 η παραπομπή σε συγκεκριμένη προθεσμία.

2. Επί του άρθρου 5

α. Σύμφωνα με το άρθρο 54 παρ. 1 του Συντάγματος, το εκλογικό σύστημα ορίζεται με νόμο που ισχύει από τις μεθεπόμενες εκλογές, εκτός αν ορίζεται άμεση η ισχύς του με ρητή διάταξη που ψηφίζεται με αυξημένη πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3). Όπως έχει κριθεί, η εν λόγω ρύθμιση δεν έχει εφαρμογή στην ανάδειξη των αρχών της τοπικής αυτοδιοίκησης, διότι «η διάταξη αυτή θεσπίστηκε, προκειμένου να αποτρέπεται η τυχόν ευκαιριακή, προς όφελος της εκάστοτε κυβερνητικής πλειοψηφίας, μεταβολή του εκλογικού συστήματος και των εκλογικών περιφερειών, για την ανάδειξη της Βουλής (...), πρόκειται δε για ρύθμιση που δεν επιδέχεται ανάλογη εφαρμογή, δεδομένου ότι θέτει περιορισμούς στην άσκηση του νομοθετικού έργου»

(ΟΛΣΤΕ 3684/2009). Στην απόφαση υπήρξε μειοψηφία εννέα μελών, κατά τη γνώμη των οποίων «από την ως άνω νέα διάταξη του άρθρου 54 παρ. 1 του Συντάγματος απορρέει η αρχή της σταθερότητας του εκλογικού δικαίου, ως ειδικότερη έκφραση της αρχής της λαϊκής κυριαρχίας και της ελεύθερης και ανόθευτης εκδήλωσης της λαϊκής θέλησης (άρθρο 52 του Συντάγματος) που επιβάλλουν την τήρηση κανόνων έντιμου εκλογικού ανταγωνισμού. Η αρχή αυτή διατρέχει το σύστημα όλων των εκλογικών αναμετρήσεων, δηλαδή τόσο τις βουλευτικές, όσο και τις εκλογές για την ανάδειξη των αρχών της τοπικής αυτοδιοίκησης».

Υπό την ερμηνεία της πλειοψηφίας της ως άνω απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας, αντίστοιχα εφαρμοζόμενη, η συγκεκριμένη τεχνική εγγύηση της σταθερότητας του εκλογικού συστήματος δεν έχει εφαρμογή στο εκλογικό σύστημα που διέπει την εκλογή των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το οποίο εξ άλλου υπόκειται σε προσαρμογή στο δίκαιο της Ένωσης, όπως εκάστοτε ισχύει. Στη θεωρία έχει πάντως υποστηριχθεί και η άποψη ότι η συνταγματική απαίτηση ειδικής πλειοψηφίας καταλαμβάνει και τις Ευρωπαϊκές εκλογές (Αθ. Ξηρός, σε Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, Σύνταγμα: Ερμηνεία κατ' άρθρο, ερμηνεία άρθρου 54Σ, σε syntagmawatch.gr, παρ. 37 και 80, όπου και διακρίνεται η περίπτωση της τοπικής αυτοδιοίκησης).

6. Στην περίπτωση α' της παραγράφου 4 του άρθρου 6 του ν. 4255/2014, όπως προτείνεται να τροποποιηθεί, ορίζεται ως εκλογικό μέτρο «το ακέραιο μέρος του πηλίκου που προκύπτει από τη διαίρεση του συνόλου των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβαν στην Επικράτεια όλοι οι εκλογικοί σχηματισμοί, που συμμετέχουν στην κατανομή των εδρών σύμφωνα με την παρ. 3 προς τον αριθμό των εκπροσώπων της χώρας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο».

Δοθέντος ότι ο αριθμός των εκπροσώπων μας Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν είναι σταθερός, η φράση «προς τον αριθμό των εκπροσώπων της χώρας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο», θα μπορούσε να αντικατασταθεί από τη φράση «προς τον αριθμό των εδρών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που κάθε φορά αναλογούν στην Ελλάδα», όπως η ισχύουσα διατύπωση της παραγράφου 2 του άρθρου 6 του ν. 4255/2014.

3. Επί του άρθρου 6

A. Το άρθρο 51 παρ. 3 και 4 του Συντάγματος καθορίζει τις αρχές της εκλογικής διαδικασίας, ενώ το άρθρο 52 του Συντάγματος ορίζει ότι η ελεύθερη και ανόθευτη εκδήλωση της λαϊκής θέλησης, ως έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας, τελεί υπό την εγγύηση όλων των λειτουργιών της πολιτείας, που

έχουν την υποχρέωση να τη διασφαλίζουν σε κάθε περίπτωση. Οι εν λόγω αρχές εντάσσονται μεν στο κεφάλαιο «Ανάδειξη και συγκρότηση της Βουλής», και αναφέρονται σε «βουλευτικές εκλογές», αποδίδουν όμως εκφάνσεις της δημοκρατικής αρχής και της αντιπροσωπευτικής αρχής, ως οργανωτικής αρχής του πολιτεύματος. Υπ' αυτή την έννοια, είναι καταρχήν εφαρμοστέες, τηρουμένων των αναλογιών, και στις εκλογές για την ανάδειξη των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (σε συνδυασμό με τις ειδικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης), καθώς και στη διεξαγωγή εθνικού δημοψηφίσματος κατά το άρθρο 44 παρ. 2 του Συντάγματος, δοθέντος ότι στις μεν πρώτες αναδεικνύονται πρόσωπα που, στο πλαίσιο της αντιπροσωπευτικής αρχής, ασκούν νομοθετική εξουσία με άμεσα αποτελέσματα στο εθνικό δίκαιο, ενώ στο εθνικό δημοψήφισμα ερωτάται ο λαός, ως εκλογικό σώμα, ως προς την πολιτική του θέληση, στη δε περίπτωση του εδ. β' της παρ. 2 του άρθρου 44 του Συντάγματος, ο λαός μετέχει ευθέως στη νομοθετική λειτουργία.

Σημειωτέον ότι το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο θεωρεί εαυτό αρμόδιο επί ενστάσεων στην περίπτωση των εκλογών για την ανάδειξη των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, βάσει της σκέψης ότι είναι «αρμόδιο για την εκδίκαση των ενστάσεων που στρέφονται κατά του κύρους των διεξαγομένων σε όλη την Επικράτεια εκλογών για την ανάδειξη αντιπροσώπων είτε στη Βουλή (άρθρα 58 και 100 του Συντάγματος) είτε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο» (ΑΕΔ 10/2020), ενώ έχει θεωρήσει εφαρμοστέο κατά τον οικείο έλεγχο το ανωτέρω άρθρο 52 του Συντάγματος, με τη σκέψη ότι «η εν λόγω διάταξη σκοπεί στην κατοχύρωση τόσο της ελεύθερης διαμόρφωσης της πολιτικής βούλησης του εκλογικού σώματος όσο και της ελεύθερης εκδήλωσής της κατά τις εκλογές, γεγονός που διασφαλίζει την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας, την οποία καθιερώνει το Σύνταγμα στο άρθρο 1 παρ. 2» (ΑΕΔ 11/2020). Αντίστοιχα, το ΑΕΔ έχει ρητά εφαρμόσει στην εκλογή των ευρωβουλευτών την αρχή της ισότητας του εκλογικού δικαιώματος και την αρχή της ίσης μεταχείρισης των πολιτικών κομμάτων (ΑΕΔ 3/2015).

Β. Μεταξύ των αρχών της εκλογικής διαδικασίας είναι η αρχή της καθολικότητας, η αρχή της μυστικότητας, και η αρχή της ταυτόχρονης διενέργειας, οι οποίες φέρονται καταρχήν εφαρμοστέες στο εθνικό δημοψήφισμα και στις εκλογές για την ανάδειξη των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, στον βαθμό που δεν ορίζεται διαφορετικά στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η αρχή της καθολικότητας αποτελεί ουσιώδες στοιχείο της δημοκρατικής αρχής, ενώ η αρχή της μυστικότητας και η αρχή της ταυτόχρονης διεξαγωγής, αποτελούν συνταγματικές εγγυήσεις ελεύθερης και ανόθευτης δια-

μόρφωσης και εκδήλωσης της λαϊκής θέλησης, η δε τελευταία (ταυτόχρονη διεξαγωγή) εκφράζει την ενότητα και τον αδιαίρετο χαρακτήρα του εκλογικού σώματος.

Ειδικά ως προς την αρχή της ταυτόχρονης διεξαγωγής, και την ειδικότερη ενέργειά της «σε ολόκληρη την Επικράτεια», το άρθρο 51 παρ. 4 εδ. β' και γ' του Συντάγματος ορίζει ότι «[ν]όμος που ψηφίζεται με την πλειοψηφία των δύο τρίτων του όλου αριθμού των βουλευτών μπορεί να ορίζει τα σχετικά με την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος από τους εκλογείς που βρίσκονται έξω από την Επικράτεια. Ως προς τους εκλογείς αυτούς η αρχή της ταυτόχρονης διενέργειας των εκλογών δεν κωλύει την άσκηση του εκλογικού τους δικαιώματος με επιστολική ψήφο ή άλλο πρόσφορο μέσο, εφόσον η καταμέτρηση και η ανακοίνωση των αποτελεσμάτων διενεργείται όποτε αυτό γίνεται και σε ολόκληρη την Επικράτεια».

Η ως άνω διάταξη του εδαφίου γ' της παρ. 4 του άρθρου 51 του Συντάγματος, η οποία δεν ρυθμίζει ευθέως την διεξαγωγή των εκλογών εντός της Επικράτειας, δεν φαίνεται να αποκλείει την παροχή της δυνατότητας άσκησης του εκλογικού δικαιώματος με επιστολική ψήφο, εντός της Επικράτειας. Η επιστολική ψήφος υπηρετεί την αρχή της καθολικότητας και μπορεί να θεωρηθεί συμβατή με την αρχή της ταυτόχρονης διεξαγωγής των εκλογών, εφόσον όμως η άσκηση της βούλησης του εκλογέα τελεί σε χρονική εγγύτητα με την ημέρα διεξαγωγής των εκλογών. Υπ' αυτή την έννοια, η νομοθετική ρύθμιση για χρήση της επιστολικής ψήφου εντός της Επικράτειας είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα, εφόσον πάντως υπάρχει η οικεία χρονική εγγύτητα προς την ημέρα διεξαγωγής των εκλογών και διασφαλίζεται, κατά τα λοιπά, η μυστικότητα της ψήφου, και η εγκυρότητα της διαδικασίας. Η απαίτηση χρονικής εγγύτητας συναρτάται, εξ άλλου, τόσο με την ελεύθερη διαμόρφωση της πολιτικής βούλησης (στο πλαίσιο των ειδικών εγγυήσεων της προεκλογικής περιόδου, βλ. άρθρο 29 παρ. 2 του Συντάγματος) όσο και με το αδιαίρετο του εκλογικού σώματος. Κατά τούτο, ανακύπτει το ζήτημα αν το χρονικό σημείο των είκοσι πέντε (25) ημερών πριν από τη διεξαγωγή των εκλογών, από το οποίο ο εκλογέας μπορεί να αποστείλει την επιστολική του ψήφο, όπως προκύπτει από τον συνδυασμό των άρθρων 4, 11 και 14 του νομοσχεδίου, είναι, υπό τα σημερινά δεδομένα της ταχυδρομικής επικοινωνίας, όντως συμβατό με την αρχή της ταυτόχρονης διενέργειας των εκλογών εντός της Επικράτειας.

Ανεξαρτήτως πάντως τούτου, έχει, ως προς τις εθνικές εκλογές, υποστηριχθεί στη θεωρία και η αντίθετη άποψη, ότι δηλαδή δεν είναι επιτρεπτή η χρήση της επιστολικής ψήφου εντός της Επικράτειας (βλ. Φ. Σπυρόπουλο,

Συνταγματικό Δίκαιο, 2020, σ. 184, ο οποίος υποστηρίζει ότι η επιστολική ψήφος, ως προς τις εθνικές εκλογές, αντίκειται στην αρχή της προσωπικής ψηφοφορίας. Πρβλ., όμως, Ευ. Βενιζέλο, Μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου 2021, σ. 438, ο οποίος διακρίνει μεταξύ προσωπικής ψήφου και αυτοπρόσωπης ψηφοφορίας, θεωρώντας ότι η επιστολική ψήφος συνάδει με την πρώτη, ενώ το Σύνταγμα δεν επιβάλλει τη δεύτερη).

Ως προς την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος έξω από την Επικράτεια, το Σύνταγμα θέτει ως μόνο ρητό ουσιαστικό όριο την ταυτόχρονη καταμέτρηση και ανακοίνωση. Είναι, βεβαίως, αυτονόητο ότι προϋποτίθεται η εφαρμογή των γενικών αρχών, και, ιδίως, της μυστικότητας της ψηφοφορίας, αλλά και της εγκυρότητας της διαδικασίας, καθώς η οικεία ρύθμιση αφορά μόνο στην απόκλιση από την αρχή της ταυτόχρονης διενέργειας. Παραμένει ως ερώτημα αν, όσον αφορά τις εκλογές για την ανάδειξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και το εθνικό δημοψήφισμα, απαιτείται η αυξημένη πλειοψηφία που τάσσει το Σύνταγμα (άρθρο 51 παρ. 4 εδάφιο β΄ σε συνδυασμό με το εδάφιο γ΄). Ορθότερο φαίνεται ότι η εν λόγω ειδική ρύθμιση συνιστά τεχνική λήψης απόφασης που, ως απόκλιση από τον κανόνα της λήψης αποφάσεων με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών (άρθρο 67 του Συντάγματος), ερμηνεύεται στενά, δηλαδή κατά το γράμμα της διάταξης («βουλευτικές εκλογές»).

4. Επί του άρθρου 8

Στην παράγραφο 7 ορίζεται ότι «[μ]ε την επιφύλαξη των παρ. 4 έως 6 του άρθρου 21 του παρόντος, εκλογέας ο οποίος έχει δηλώσει ότι επιθυμεί να διευκολυνθεί στην άσκηση του εκλογικού δικαιώματος με επιστολική ψήφο δεν μπορεί να ψηφίσει με οποιονδήποτε τρόπο σε κανένα εκλογικό τμήμα. Ομοίως, διαγράφεται από τις καταστάσεις των παρ. 2 και 7 του άρθρου 27 του π.δ. 26/2012 (Α΄ 57), περί κατάρτισης ειδικών εκλογικών καταλόγων». Εξ άλλου, στο άρθρο 9 προβλέπεται η ενημέρωση των βασικών εκλογικών καταλόγων με τη θέση «ειδική[ς] σήμανση[ς]» σε όσους εκλογείς έχουν δηλώσει ότι θα ψηφίσουν με επιστολική ψήφο.

Τούτων δοθέντων, θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο να διευκρινισθεί η φράση «[ο]μοίως, διαγράφεται από τις καταστάσεις των παρ. 2 και 7 του άρθρου 27 του π.δ. 26/2012 (Α΄ 57), περί κατάρτισης ειδικών εκλογικών καταλόγων».

5. Επί των άρθρων 11 και 13

Στην παράγραφο 2 του άρθρου 11 ορίζεται ότι «[μ]ε ευθύνη του αναδόχου ή των αναδόχων παροχής ταχυδρομικών ή ταχυμεταφορικών υπηρεσιών, ο φάκελος μπορεί να παραληφθεί μόνο από τον εκλογέα ή από ρητά εξουσιοδοτημένο για τον σκοπό αυτό πρόσωπο με εξακρίβωση της ταυτότητάς του από τον διανομέα». Αντίστοιχα, στην παράγραφο 5 του άρθρου 13 προβλέπεται ο τρόπος αποστολής της επιστολικής ψήφου «με μέριμνα του εκλογέα μέσω ταχυδρομείου», και ορίζεται ότι «[ε]ιδικά για τις αποστολές εκλογικών φακέλων εντός της Επικράτειας: α) Ο ανάδοχος ή οι ανάδοχοι των ταχυδρομικών ή ταχυμεταφορικών υπηρεσιών εξακριβώνουν την ταυτότητα του εκλογέα ή την ύπαρξη ρητής εξουσιοδότησης πριν από την παραλαβή του φακέλου επιστροφής επιστολικής ψήφου (...)».

Επισημαίνεται ότι η εξακρίβωση της ταυτότητας του εκλογέα αποτελεί κρίσιμη παράμετρο προς διασφάλιση της εγκυρότητας της διαδικασίας, της μυστικότητας της ψήφου και, εν τέλει, της ελεύθερης και ανόθευτης εκδήλωσης της λαϊκής θέλησης, αρχές που, αυτονοήτως, διέπουν τη διαδικασία εντός και εκτός της Επικράτειας. Υπό το φως των ανωτέρω, δημιουργείται προβληματισμός ως προς τη δυνατότητα εξουσιοδότησης τρίτου προσώπου για την παραλαβή και αποστολή του φακέλου.

Περαιτέρω, η ευθύνη του αναδόχου ή των αναδόχων παροχής ταχυδρομικών ή ταχυμεταφορικών υπηρεσιών ως προς την εξακρίβωση της ταυτότητας του εκλογέα πρέπει να ισχύει ακέραια τόσο για την παραλαβή όσο και για την αποστολή του φακέλου, για τους εκλογείς εντός και εκτός της Επικράτειας. Ως εκ τούτου, δημιουργείται προβληματισμός ως προς τη διαφορετική αντιμετώπιση της ευθύνης του αναδόχου για τις περιπτώσεις παραλαβής και αποστολής του φακέλου (άρθρο 11 παρ. και 13 παρ.5), αλλά και για τις αποστολές εκλογικών φακέλων εκτός της Επικράτειας (άρθρο 13 παρ. 5).

6. Επί του άρθρου 21

Στην παράγραφο 1 ορίζεται ότι «[ο]ι φάκελοι επιστροφής επιστολικής ψήφου, οφείλουν να παραδοθούν στην Επιτροπή Συλλογής Επιστολικής Ψήφου έως τις 17:00 της παραμονής της διενέργειας των εκλογών. Η Επιτροπή μπορεί να παρατείνει την ανωτέρω προθεσμία έως έξι (6) ώρες, εφόσον διαπιστώνεται ότι για τους φακέλους, οι οποίοι παρελήφθησαν εμπροθέσμως από αυτήν, δεν έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία της παρ. 6 του άρθρου 15», δηλαδή η διαδικασία της καταγραφής του ειδικού αριθμού του εκλογέα σε ειδική εφαρμογή, η ενημέρωσή του για την παραλαβή του φακέλου, η ταυ-

τοποίηση του εκλογέα αν είναι δυσδιάκριτος ο ειδικός εκλογικός αριθμός, και η τοποθέτηση των φακέλων σε ειδικές κάλπες φύλαξης. Περαιτέρω, στην παράγραφο 3 ορίζεται ότι «[ο] Γενικός Έφορος παρακολούθησης της διαδικασίας ψηφοφορίας με επιστολική ψήφο, με πράξη του που κοινοποιείται αμελλητί στο Υπουργείο Εσωτερικών, κηρύσσει το πέρας συλλογής των φακέλων επιστροφής επιστολικής ψήφου».

Τούτων δοθέντων, θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο να διευκρινισθεί αν πρόκειται περί παράτασης της προθεσμίας παράδοσης φακέλων στην Επιτροπή, με την έννοια της δυνατότητας παράδοσης φακέλων και μετά τις 17:00, ή, απλώς, περί παροχής επιπλέον χρόνου στην Επιτροπή για την ολοκλήρωση της διαδικασίας της παρ. 6 του άρθρου 15.

7. Επί του άρθρου 22

Με το άρθρο 22 προβλέπεται η διαδικασία αποσφράγισης των φακέλων από την Εφορευτική Επιτροπή Διαλογής Επιστολικής Ψήφου. Σύμφωνα με την παράγραφο 3 η Επιτροπή «αποσφραγίζει τον εξωτερικό φάκελο και ελέγχει το περιεχόμενο της αίτησης–υπεύθυνης δήλωσης, καθώς και την ύπαρξη του αντιγράφου ταυτοποιητικού εγγράφου (...). Στη συνέχεια ο φάκελος ψηφοφορίας μονογράφεται από τα παρόντα μέλη της Εφορευτικής Επιτροπής Διαλογής Επιστολικής Ψήφου, συμπληρώνονται τα στοιχεία του εκλογέα στον κατάλογο των ψηφισάντων και ο φάκελος τοποθετείται στην κάλπη ψηφοφορίας. Αν η αίτηση–υπεύθυνη δήλωση δεν είναι υπογεγραμμένη ή δεν υπάρχει αντίγραφο ταυτοποιητικού εγγράφου (...) ο φάκελος ψηφοφορίας δεν τοποθετείται στην κάλπη. Σε αυτές τις περιπτώσεις συντάσσεται σχετικό πρακτικό από την Εφορευτική Επιτροπή Διαλογής Επιστολικής Ψήφου».

Τίθεται εν προκειμένω το ερώτημα αν στις ανωτέρω περιπτώσεις ο φάκελος καταστρέφεται ή φυλάσσεται χωριστά, όπως στην περίπτωση α΄ της παραγράφου 6 του άρθρου 15 του νομοσχεδίου.

8. Επί του άρθρου 23

Στην παράγραφο 1 η φράση «[μ]ετά το πέρας της προθεσμίας της παρ. 1 του άρθρου 50 του π.δ. 26/2012» θα μπορούσε να αντικατασταθεί από τη φράση «μετά το πέρας της ψηφοφορίας σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 50 του π.δ. 26/2012».

9. Επί του άρθρου 24

α. Στην παράγραφο 3 η φράση «κλείνονται οι πίνακες διαλογής» θα μπορούσε να αντικατασταθεί από τη φράση «οριστικοποιούνται οι πίνακες διαλογής».

β. Στην παράγραφο 4 η φράση «όλοι οι προηγούμενοι» θα μπορούσε να αντικατασταθεί από τη φράση «τα πρόσωπα της παραγράφου 3».

10. Επί του άρθρου 28

Στην παράγραφο 2 ορίζεται ότι «[ε]ιδικά για τη διενέργεια εθνικού δημοψηφίσματος, οι ειδικοί εκλογικοί κατάλογοι εκλογέων επιστολικής ψήφου οριστικοποιούνται την ημέρα έκδοσης του προεδρικού διατάγματος του άρθρου 2 του ν. 4023/2011», δηλαδή του προεδρικού διατάγματος με το οποίο προκηρύσσεται το δημοψήφισμα.

Επισημαίνεται ότι με την οριστικοποίηση των εκλογικών καταλόγων εκλογέων επιστολικής ψήφου την ημέρα προκήρυξης του δημοψηφίσματος δεν καταλείπεται επαρκής χρόνος στους εκλογείς που αποφασίζουν, το πρώτον, την ένταξή τους στους εν λόγω καταλόγους.

11. Επί του άρθρου 31

Με το άρθρο 31 εισάγεται ρύθμιση σύμφωνα με την οποία εκλογικά τμήματα ορίζονται κατά προτεραιότητα χώροι οι οποίοι είναι προσβάσιμοι από άτομα με αναπηρία. Περαιτέρω, ορίζεται η τήρηση μητρώου καταστημάτων ψηφοφορίας και εκλογικών τμημάτων.

Ερωτάται αν θα μπορούσε, ενδεχομένως, για λόγους νομοτεχνικούς, να ενταχθεί η προτεινόμενη ρύθμιση στο π.δ. 26/2012.

12. Επί του άρθρου 35

Το άρθρο 35 φέρει τον τίτλο «Διορισμός δικαστικών λειτουργών του Δικαστικού Σώματος Ενόπλων Δυνάμεων ως αντιπροσώπων δικαστικής αρχής και των εφόρων – Τροποποίηση του άρθρου 68 π.δ. 36/2012». Δοθέντος ότι το προτεινόμενο άρθρο ρυθμίζει αποκλειστικά τον διορισμό δικαστικών λειτουργών του Δικαστικού Σώματος Ενόπλων Δυνάμεων ως αντιπροσώπων δικαστικής αρχής, ο ανωτέρω τίτλος θα μπορούσε, ενδεχομένως, να τροποποιηθεί ως εξής: «Διορισμός δικαστικών λειτουργών του Δικαστικού Σώματος Ενόπλων Δυνάμεων ως αντιπροσώπων δικαστικής αρχής– Τροποποίηση του άρθρου 68 π.δ. 36/2012».

13. Επί του άρθρου 42

Με το άρθρο 42 τροποποιείται η παρ. 1 του άρθρου 9 του ν. 4765/2021 σχετικά με τον πανελλήνιο γραπτό διαγωνισμό που αφορά στην πλήρωση θέσεων Ε.Ε.Π. και μόνιμου προσωπικού και προσωπικού με σύμβαση εργασίας Ιδιωτικού Δικαίου Αορίστου Χρόνου κατηγορίας Π.Ε., Τ.Ε. και Δ.Ε. Διά της προτεινόμενης διάταξης θεσπίζεται η δυνατότητα να περιλαμβάνει ο εν λόγω διαγωνισμός δοκιμασία δεξιοτήτων και εργασιακής αποτελεσματικότητας ή εξέταση γνώσεων ή συνδυασμό των δύο ανωτέρω. Σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση επί του νομοσχεδίου, «[π]ροκειμένου να είναι εφικτή η διενέργεια του γραπτού διαγωνισμού που προβλέπεται στο άρθρο 9 του ν. 4765/2021 εντός του προβλεπόμενου στον νόμο χρονικού πλαισίου, είναι απαραίτητο να ξεκινήσουν από το Α.Σ.Ε.Π. άμεσα οι διαγωνιστικές διαδικασίες προμήθειας των σχετικών εξεταστικών εργαλείων και υπηρεσιών. Προς τον σκοπό αυτό κρίνεται αναγκαίο να διευρυνθεί η δυνατότητα του Α.Σ.Ε.Π. να επιλέξει το κατά την κρίση του καλύτερο πεδίο εξέτασης ανά περίπτωση, καθώς η δοκιμασία δεξιοτήτων και εργασιακής αποτελεσματικότητας και η εξέταση γνώσεων θα προβλέπονται πλέον όχι μόνο σωρευτικά αλλά και διαζευκτικά».

Συναφώς παρατηρείται ότι στο, ισχύον, άρθρο του ν. 4765/2021 προβλέπεται ο συνδυασμός των δύο ανωτέρω δοκιμασιών, καθώς σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση που συνόδευσε το νομοσχέδιο (ήδη ν. 4765/2021), «[ο] συνδυασμός δοκιμασιών που αξιολογούν τις γνώσεις, τις δεξιότητες αλλά και στοιχεία της προσωπικότητας των υποψηφίων αποτελεί πρακτική που επιβεβαιώνεται από την ευρωπαϊκή και τη διεθνή εμπειρία και επιτρέπει τη με όρους διαφάνειας, αντικειμενικότητας και αξιοκρατίας ολοκληρωμένη αξιολόγηση των υποψηφίων σε σχέση με τις απαιτήσεις των προς πλήρωση θέσεων».

14. Επί του άρθρου 56

Διά του άρθρου 56 ορίζεται ότι «[σ]τους δήμους που έχουν κηρυχθεί σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας, είναι δυνατή, με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, η απαλλαγή από την καταβολή ενοικίου των μισθωτών αγροτεμαχίων ιδιοκτησίας των δήμων, εφόσον λόγω πλημμυρών ή πυρκαγιών έχει αποδεδειγμένα καταστεί αδύνατη η καλλιέργειά τους. Το χρονικό διάστημα της απαλλαγής από την καταβολή ενοικίου δύναται να ξεκινά από την ημερομηνία κήρυξης του οικείου δήμου σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας και δεν μπορεί να υπερβαίνει το ένα (1) έτος». Σύμφωνα με το άρθρο 60 του νομοσχεδίου, η ισχύς του άρθρου 56 ανατρέχει στην 6η Σεπτεμβρίου 2023.

Δοθείσης της αναδρομικής εφαρμογής της διάταξης, θα μπορούσε, ενδεχομένως, να εισαχθεί μεταβατική διάταξη για την περίπτωση κατά την οποία τα μισθώματα έχουν ήδη καταβληθεί, και η απόφαση του δημοτικού συμβουλίου που θα εκδοθεί, ανατρέχει στην ημερομηνία κήρυξης του Δήμου σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας.

Αθήνα, 19 Ιανουαρίου 2024

Οι Εισηγητές
Δάφνη Ακουμιανάκη
Νικόλαος Παπασπύρου
Αναπληρωτής Καθηγητής της Νομικής Σχολής
του Πανεπιστημίου Αθηνών
Επιστημονικοί Συνεργάτες
Νέστωρ Πολίτης
Ειδικός Επιστημονικός Συνεργάτης

Ο Προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Αναπληρωτής Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Α΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αντώνης Παντελής
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής
Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών